

Des de les escales
Jordi Bertran

Sèrie d'articles realitzada amb motiu de les Festes de Santa Tecla
2009 per encàrrec del Diari El Punt

Dia 16 de setembre de 2009

Senyora pirotècnica

La tronada de la Crida de Santa Tecla 2009 és la primera que haurà estat disparada al llarg de la història per una empresa comandada per una senyora pirotècnica. Es tracta de Reyes Martí, que forma part d'una família de les comarques castellonenques que el 1868 fundà una fàbrica al poble de les Alqueries. L'indret té el seu origen en les alqueries musulmanes de Bellaguarda, Bonastre i Bonretorn. I en àrab, alqueria (*al-garya*) significa 'el poblet xicotet'. Martí SL, potser per aquests orígens xicotets, segueix sent una empresa familiar, fidel al sistema de relleu generacional de la pirotècnia valenciana que ha donat fruits enormes en l'art de fer coets en nissagues com ara els Caballer, Brunchú i Úbeda. De fet, Martí té en el seu fill un dels actius més importants de l'empresa, ja que domina amb coneixement de causa el món informàtic, tan essencial en les disparades actuals.

L'any 1983 Martí dissenyava els focs d'una de les companyies teatrals més importants, no sols dels Països Catalans, sinó també de les arts de carrer en l'àmbit mundial: Xarxa Teatre. Aquell espectacle ha donat la volta al món –posteriorment amb altres pirotècnies–. El 2001, per un atzar de la vida, Martí disparà la mascletada a la plaça de l'Ajuntament de València en el marc de les falles. Una dona tornava a aquest escenari mític, després de més de trenta anys que havia deixat de disparar-hi Josefina Caballer, la mare de Miguel Zamorano Caballer.

El seu èxit en el concurs de focs artificials –quan amb Paco Cruz i Jaume Ollé la vam triar, ja ens va dir que venia a guanyar– ha permès que sigui la seva empresa la que faci la primera tronada «femenina». Una tronada que enguany compleix el 25è aniversari de la recuperació, fet que fou possible gràcies a Miguel Zamorano. Sens dubte, Miguel, traspasat recentment, va ser una de les persones que més va fer perquè la festa tarragonina tingués novament un paisatge pirotècnic de qualitat.

Dia 17 de setembre de 2009

Amic Pepe

Diuen que una bona festa és la que no necessita programa perquè el conjunt de la població ja se'l sap. La ritualitat és el que li dóna sentit i fa que la comunitat celebrant es vegi identificada amb ella mateixa. En aquesta línia, Santa Tecla té un enorme component ritual, amb actes que s'han incorporat a la consuetud al llarg de la història. Quan a principis dels vuitanta les noves fornades joves arribaven a la festa, incidiren en l'aspecte tradicional. Per això, castells i seguici foren dos dels pilars que es treballaren. Uns deu anys més tard el sentiment era que aquest vessant anava per bon camí. N'ha estat una prova el fet que enguany quatre teclers són integrants del ball de gitanes, amb què han actuat des del mateix any en què es va retrobar, el 1985.

Però cap a les acaballes de la dècada dels vuitanta, molts pensàvem que Santa Tecla era orfe de músics i comedians. Sobretot quan la comparàvem amb d'altres festes simbòlicament importants, com ara Sant Fèlix, de Vilafranca del Penedès, o la reconvertida festa major de Tàrrrega en la Fira de Teatre al Carrer, coincidíem en la conclusió que els espectacles eren la nostra part més feble.

La mancança es resolgué progressivament. El punt de partida fou, el 1989, la programació de Radio Futura: un abans i un després en les festes d'aquesta ciutat i de més enllà. Una banda carismàtica, emblema de l'accessibilitat de la cultura de què havia estat precursor l'alcalde i professor Enrique Tierno Galván, desembarcava a Tarragona, i permetia visualitzar que la festa patrimonial no era renyida amb l'actualitat que joves i adolescents escoltàvem a la ràdio o en locals que romanen en l'imaginari col·lectiu com ara Cucudrulu, Tucan o L'Estrella.

Els artistes han estat essencials en la configuració d'una Santa Tecla polièdrica que interessa a sectors amplis de la població. I caldrà no perdre-ho de vista. Un dels que –a diferència del Lluís Gavaldà– no podran ser pregoner és l'amic Pepe Rubianes, que ens deixà l'1 de març. Guardonat pels espectadors tarragonins el 1996 i el 1999 per *Rubianes 15 años* i *Rubianes, solamente* (per cert, amb uns premis participatius que han passat a millor vida), la seva darrera estada a Tarragona coincidí amb les Festes de Santa Tecla del 2006, amb *Lorca eran todos*. L'aparició final del Pepe al Metropol va ser de les que deixen una petjada inesborrable. Enmig de la polèmica que precedia la gira sobre la seva visió d'Espanya, Santa Tecla l'havia acollit amb un gest polític i ciutadà valent. El Pepe va apuntar el

sentit tan especial que havia adquirit la representació tarragonina del muntatge dedicat a Federico García Lorca, qui precisament el 1935, l'any abans de ser assassinat, havia visitat Santa Tecla. García Lorca i Pepe Rubianes es retrobaven en aquelles dates a Tarragona i són dos dels noms que indefugiblement apareixeran lligats a la nostra història com a icona de pluralitat.

Dia 18 de setembre de 2009

Senyor Zapatero

Benvolgut «Presidente»: sóc un ciutadà català i visc en una població anomenada Tarragona. Si puja a l'AVE a la cèntrica estació madrilenya d'Atocha, ha de baixar a la parada «Camp de Tarragona», i des d'aquí espavilar-se per arribar a l'esmentada localitat. No pateixi: amb paciència, ho aconseguirà. Aquests dies hi celebrem unes activitats molt populars que anomenem «festa major». Les vam començar a viure al carrer l'any 1321, quan regnava el monarca Jaume II.

Enmig de la festivitats, ahir vaig prendre un cafè amb els meus amics el drac i el bou, la companya víbria, el diable Mascarón i la diablesa Voramar. Estan inquiets per saber com resoldrà el seu govern l'aplicació de la nova directiva europea de la pirotècnia en el marc de l'Estat. Ja ho sap, els seguicis, les processons i els correfocs s'hauran d'organitzar en avingudes de trenta metres d'amplada –com ara la Diagonal de Barcelona o la Castellana a Madrid–, i els grups infantils desapareixeran de les nostres celebracions.

Els meus amics, que malauradament són dins l'òrbita creixent dels desafectes de la política i de l'administració pública, pensen que tot això no s'arreglarà. Jo els vaig tranquil·litzar. De seguida em van respondre que no me'n refiés gaire perquè ahir mateix vostè, senyor «Presidente», havia desacreditat el valor d'una consulta participativa en un municipi català. Fixi's que no li parlo del resultat, sinó del fet de sortir de casa i dur a terme un acte participatiu que fa poques dècades vam recuperar.

La veritat, des d'ahir els dubtes planen novament sobre el meu pensament. Vull creure que la fermesa amb què el ministre Sebastián va garantir que això s'arreglaria no es fondrà. Vull pensar que les garanties que el secretari d'estat competent en la matèria va donar als companys tècnics d'un ajuntament amb alcaldia socialista, als d'un altre amb alcaldia convergent i als d'adscripció a la conselleria de cultura amb lideratge republicà, no se les endurà el vent. I, finalment, vull imaginar-me que –quan el treball realitzat arribi al Parlament Europeu– tots els eurodiputats adscrits a l'Estat espanyol seuran als seus escons i hi votaran favorablement.

En aquest cas no m'agradaria haver de donar la raó als meus amics el drac, el bou, la víbria, el banyeta Mascarón i la diablesa serrallena.

A hores d'ara encara confio que vostè coneix les directrius de la Unesco per a la salvaguarda del patrimoni immaterial, la llei de

patrimoni històric espanyol, la del patrimoni cultural català o la de foment i protecció de la cultura popular i l'associacionisme. Li ho dic sincerament, senyor Zapatero, el gener del 2010 no voldria sentir-me més a prop de l'alcaldeessa de València, Rita Barberà, que de vostè.

Dia 19 de setembre de 2009

Benvingut folklore

Avui, com marca el protocol de la festa tarragonina, tindrà lloc la 27a Mostra de Folklore Viu, un acte que ha permès que any rere any els elements del nostre seguici en convidin d'altres de similars i alhora diferents dels territoris catalans, espanyols i, de vegades, com enguany, internacionals. Un gest que ha evidenciat el desig de no ser una festa endogàmica i purament localista, sinó oberta i diversa.

L'organització és rotativa i la història ha volgut que li pertoqui a la Moixiganga ser-ne l'organitzadora amb motiu dels deu anys de la seva recuperació. Per primer cop, però, coincidirà en la mateixa jornada que la Santa Tecla Petita, a diferència d'altres oportunitats en què s'havia desdoblant. No entrarem en la decisió municipal – divergent del protocol aprovat per consell plenari de l'Ajuntament– de la coincidència dels dos actes, i que impedirà que els participants en un no puguin gaudir de l'altre.

Els que en serem espectadors tindrem un *tempo* més intens que ens abocarà a imbuir-nos ja al capvespre en un conjunt de festes que per elles soles són mostres singulars del patrimoni més atàvic i ancestral dels pobles d'Europa. Juntes poden configurar un d'aquells espectacles esplèndids que *a priori* han merescut l'elogi de reconeguts especialistes estatals i nacionals.

La Moixiganga no ha optat per una mostra previsible, dedicada a les moixigangues o a elements torraires peninsulars. Fent honor als moments més excelsos de la trajectòria d'aquesta activitat, s'ha inclinat per un tema original i per una tria molt treballada. Per això, amb el títol de «terrats florits», els barrets amb elements florals teixiran un mosaic multicolor.

Quatre de les cinc agrupacions participants provenen de localitats molt petites, on la festa es viu amb unes dosis d'identitat difícilment igualables. D'altra banda, tres de les colles actuen ritualment a l'interior dels temples de les seves poblacions, fet que les ha revestides d'una sacralitat festiva envejable.

Si estudiosos de la festa, com ara Julio Caro Baroja, Francesc Massip i María Ángeles Sánchez, no ens haguessin descobert viles com ara El Hito (Conca), Fuente Tójar (Còrdova), Llamas de la Ribera (Lleó) o Rocca Grimalda (Piemont italià) probablement no gaudiríem avui d'aquesta riquesa patrimonial. En algun cas, la investigació ha anat lligada a la imatge, com ho testimonien les fotografies

internacionalment reconegudes que el mestre Pere Català realitzà sobre la Moixiganga de Valls per les Festes Decennals de la Candela del 1921. Català va fer possible que els avatars de la història amb guerres, fams i prohibicions no acabessin esborrant la plasticitat i la serenitat amb què les moixigangues catalanes executen les seves evolucions.

Dia 20 de setembre de 2009

Perfums de verema

Santa Tecla i el mes de setembre estan històricament lligats al temps de la verema. La festa gran de Tarragona començava quan s'havia acabat de veremar. Els cellers de la Part Alta penjaven la branca de pi damunt de la porta per indicar que el raïm per al vi nou ja havia arribat. L'agricultura havia estat determinant en l'estructuració del calendari anual de la ciutat, i un cop finalitzat un dels moments laborals més intensos de l'any, el temps sagrat de la celebració inundava el teixit medieval del nucli antic.

Els dies previs i centrals de la festa els cellers de cal Panxa, del Pau del Blau, del Pastoret, del Tendre, de la Fonda de la Mariona, de la Patxeca, de l'Abadessa, del Batalla, del Valent, de la Cardalda o del Trip desprenien olors del paisatge que envoltava la ciutat i que, juntament amb els avellaners i els garrofers, configurava l'univers ecològic i alhora de subsistència del Camp de Tarragona. Els cellers i les tavernes eren llocs de tertúlia i d'esbarjo, de convivència i socialització, entre els pagesos, els menestrals i fins i tot els pescadors, que fins a l'entrada de la dècada dels anys seixanta del segle XIX també hi residien.

El frec a frec en els carrers i les placetes d'herència medieval, de carrerons i d'escales, de baixades que es puguen, contribuï de manera notable a les rivalitats ben enteses. Rivalitat entre els diferents gremis que durant tres-cents anys foren els administradors del seguici popular. Rivalitat entre les dues colles de ball de valencians que bastiren castells dividits entre pagesos i pescadors durant tota la primera meitat del vuit-cents, just abans de sumar esforços amb els mítics Xiquets de Valls, ciutat bressol de les torres humanes que avui caminen cap a la declaració de patrimoni immaterial de la humanitat per part de la Unesco.

En aquells cellers els taverners i les mestresses eren tota una institució, com encara hem vist a la desapareguda Tecleta a la Bocacalle, en l'antic bar Tòful –temps fugit– i encara avui a la Queveda. Sota la mirada atenta d'aquests personatges, els balladors, els castellers i els clients en general practicaven l'*embutada*. Asseguts en bancs de fusta les colles d'amics i de jornalers demanaven un embut, habitualment ple de vi. Aquest embut tenia la clàssica morfologia de con buit invertit acabat amb un tub en el vèrtex. Però el tub, a diferència dels embuts que ara tenim a casa, tenia forma d'angle. L'embut passava de client a client, mentre es tapava l'extrem inferior del tub amb el dit. Es tractava de no ser el darrer a acabar, perquè –com la fava del tortell de Reis– el que se'n quedava sense

pagava la ronda.

Sense les generacions dels cellers i les tavernes, de les *embutades* i de les barreges d'anís i conyac abans d'anar al camp, Santa Tecla no hauria traspassat segles, guerres i epidèmies. Sense ells, la regeneració democràtica de finals del segle XX no hauria estat possible. Potser fóra bo que els darrers testimonis d'aquell treball, vius a les vinyes de la carretera que va cap al Molnàs, no desapareguessin arrossegats pel pes de l'evolució urbana. Són un paratge natural únic i desconegut en el nostre terme municipal.

Dia 21 de setembre de 2009

Rap del dos de nou

Ara fa un any un rotatiu local s'afanyava a criticar una diada castellera que avui s'ha revelat com un magnífic i ferotge duel de parelles. La torna dels verds vilafranquins contra la Vella vallenca vint dies després de Sant Fèlix, i la tripleta de la Jove tarragonina després d'onze anys, han revalidat una jornada que té els orígens en el mateix moment en què les colles dels Xiquets de Valls van començar a actuar fora de pròpia plaça en el segle XIX.

L'ambient d'aquest matí ha tingut els seus prèambuls. Els vallencs, amb el seu alcalde Albert Batet, que avui lluí la camisa de la Vella, s'havien deixat veure per la ciutat en la revetlla de divendres. Ahir alguns vilafranquins havien arribat a Tarragona per gaudir d'actes com la mostra de folklore viu i romandre-hi fins aquest vespre quan també actuaran les seves gitanes. Aquest matí els aparcaments del centre plens a vessar pregonaven una cita que les dues colles grans de Tarragona i els rosats i els verds s'han sabut fer seva.

Alcaldes com el de Voiron –França- o el de El Hito –Conca-, delegats institucionals d'Itàlia –Rocca Grimalda-, les colles festives de Castella i Lleó que actuaven ahir, o afeccionats vinguts, per exemple, des de Barcelona, Sant Pere de Ribes o Reus, a més de les ciutats actuant, han elogiat les evolucions d'una jornada amb tres castells de gamma extra: dos dosos de nou i un pilar de vuit, aquest darrer no vist per Santa Tecla des del 1878, quan l'alçaren les dues colles vallencs. A més, sis castells de nou.

La diada ha estat presidida per una senyera estelada monumental desplegada des de l'edifici de la Penya Barça. El gest, que també es repeteix en el Sant Fèlix vilafranquí, ha estat ovacionat per la plaça, i ha motivat una resposta desigual entre les autoritats locals que presidien una balconada, en la qual encara oneja la bandera espanyola a diferència de la gran majoria de festes populars d'una certa importància del nostre país. Tarragona Ràdio seguia les més de quatre hores castelleres, mentre que TV3 demostrava que no respecta aquesta plaça ubicant una plataforma frontal que impedia la visibilitat a una bona part dels espectadors.

La diada ha aconseguit uns registres que superen la jornada de fa dos anys, quan els verds assolien la primera torre de nou teclera. La Vella vallenca ha arraconat la malastrugança de no haver aconseguit cap gamma extra en aquesta jornada. I les dues colles locals han sortit

de plaça amb una actuació de nou, fet que evidencia la seva puixança. L'efecte de dinamització que aquesta jornada ha tingut en la vida casteller de la ciutat és a hores d'ara innegable, ja que ha permès retrobar el nivell de nou, assolir el de gamma extra i potenciar el nivell d'autoestima i participació dels castellers de les dues colles grans i dels afeccionats. Santa Tecla segueix dins la gamma extra.

Dia 22 de setembre de 2009

Mestre Jaume Teixidor

Quan havien deixat de repicar puntualment les campanes de la catedral, ha esclatat la segona tronada –efectista i encesa pel sistema de l'avió, habitual en la desapareguda cloenda pirotècnica del carnaval–. Lluís Gavaldà havia proclamat una Catalunya lliure des del balcó de l'ajuntament, crida aplaudida per l'alcalde. La festa entra en les seves hores més intenses, es fa efímera de tan ràpida que passa, se'ns escapa de les mans quan ni tan sols l'hem abraçat. Els elements més estimats, els gegants, inunden Tarragona. I l'*Amparito Roca*, pasdoble torero que les bandes militars de guarnició tocaven a la plaça de braus, ens identifica com a teclers i tarragonins. Com si la història tingués alguna previsibilitat, el seu compositor, Jaume Teixidor (1884-1957), músic barceloní i brigada director de la banda del regiment 68 de Melilla, que el 1924 havia passat a conduir La Primitiva de Carlet (País Valencià), va estrenar aquesta peça al teatre El Segle de Carlet, precisament al setembre, el mes de Santa Tecla. Era el 1925 i Teixidor el dedicava a una alumna seva, Empar Roca (1912-1993), amiga de la seva filla Maria Teresa, i a qui donava classes. Ves per on, Santa Tecla ha d'agrair el seu himne oficiós a un militar i confessar que la tauromàquia popular ha tingut un pes cabdal en la història de la ciutat. La toponímia del carrer del Cós del Bou, la via per on els tarragonins corrien davant els bous, evidencia aquesta relació amb la festa popular dels toros, molt abans que la plaça de braus arribés a existir. De fet, fou el mestre Josep M. Arnau qui als anys vuitanta dirigia la banda Ciutat de Tarragona, també músic militar de professió i de procedència valenciana, qui féu possible la interpretació contínua del pasdoble *Amparito* per Santa Tecla. Em sembla oportú recordar-ho en uns dies en què comprovem com les signatures d'actes i elements de la festa es van autoatribuint de manera compulsiva, tot oblidant que el patrimoni immaterial no és obra d'autor sinó resultat cooperatiu. La vigília de Santa Tecla el seguici tornarà als carrers al ritme de l'*Amparito* i d'altres tonades populars. Ara que commemorem el bicentenari de la guerra del Francès, hem de dedicar unes frases als elements que després de la destrucció de Tarragona, volada per l'exèrcit francès, foren capaços d'engegar novament el seguici. Eren els gegants vells del 1825 que havien substituït els anteriors del gremi de fusters i ara les peces més antigues que surten en la festa; el ball de diables, que havia passat de les mans dels teixidors a les dels boters; el ball de les gitanes reprès per un grup no gremial; el ball de valencians, que evolucionava des de la dansa coreogràfica a les torres; i la moixiganga, que, nascuda en els temps de la il·lustració del set-cents, revivia la celebració gran de la ciutat, il·luminant l'entrada del braç de Santa Tecla amb les seves atxes i figures.

Dia 23 de setembre de 2009

Rumba de la Negrita

No passa cada any que un membre de la família faci 150 anys. Tu, Negrita, ho has aconseguit, tot i que l'efemèride no s'hagi celebrat gaire. Els dies previs i també durant aquestes onze jornades de plenitud ciutadana, molts em pregunten com és que a Tarragona tenim una geganta negreta. Alguns dels professors que acullen la Santa Tecla a les escoles –programa que va néixer com a iniciativa dels companys de la víbria– també intenten traslladar aquesta resposta a milers de nenes i nens.

Provens d'una nissaga bíblica, concretament d'aquell passatge en què el gegant Goliat lluita contra David. Era el 1425 i el teu avantpassat – un dels més vells d'Europa– ja ballava enmig de l'estretor de carrers tarragonins amb noms d'oficis. Precisament amb el paraigua d'un gremi, el de Sant Josep dels fusters, la família anà augmentant, i el 1601 eren quatre els personatges majestuosos. Per allò del corredor de la Mediterrània, algun d'ells s'emparentà amb el primer personatge de raça negra, i el 1695 el color bru giravoltava en la nostra festa gran. Tingué llarga vida, perquè coneixem les seves trapelleries si més no fins al 1778.

La teva parella actual, el Negrito, encara va tardar a néixer. No fou fins al 1856, i a tu encara t'hauríem d'esperar una mica més, fins al 1859. Eren temps en què els comerciants tarragonins viatjaven fins a l'illa de Cuba a la recerca de fortuna, i el món de l'altra banda de l'oceà era present en el nostre imaginari col·lectiu. L'escultor Bernat Verderol, que ja havia esculpit els gegants moros, tenia molt bones mans. De sastreria, no en sabia gaire, però sí que estava molt atent a la moda del moment.

Feia un parell d'anys, el 1857, que l'occità Paul Bardinet, de Llemotges, havia creat la companyia Rum La Negrita, que elaborava un rom negre excel·lent i que ha arribat fins a l'actualitat. Verderol s'inspirà en el vestit de ratlles blaves sobre fons blanc lluit per la preciosa noia negreta que il·lustraven els seus cartells promocionals, i del qual encara es van poder trobar proves materials en la darrera restauració de les imatges. Amb el pas dels anys, les ratlles blaves esdevindrien vermelles, que són les que els tarragonins d'avui hem conegut.

Tot i que no s'ha difós gaire, Verderol et va batejar com la Panxita, i un dels millors escriptors tarragonins de tots el temps, Josep Pin i Soler, així ho recollí en la seva novel·la La família dels Garrigas. El temps ha volgut que encara avui els teus balladors pertanyin a la

colònia gitana de Tarragona, comandats per l'amic Guillermo, que t'ha fet i et fa giravoltar de manera màgica. També els gitanos – mantenidors de la llengua catalana en l'àmbit públic en la postguerra local– han sabut evolucionar, sense que, a diferència d'altres poblacions, els haguem perdut pel camí.

Sou la rumba tarragonina i part essencial de la història viva de Santa Tecla.

Dia 24 de setembre

Aletes menudes

Fa unes hores que he conegut en Luca, qui, amb la seva càmera de filmació, venia de visitar la Casa de la Festa i m'ha demanat que li faci una sessió comentada del seguici al pas per la plaça de les Cols. En Luca és un antropòleg italià de la Universitat de Torí, i ha acabat meravellat per dos aspectes de Santa Tecla. D'una banda, la gernació que omple els carrers en els actes rituals; de l'altra, aquesta passió que tenim d'enfilar-nos per construir balls de valencians, moixigangues i castells.

Ha esdevingut un tòpic parlar de les construccions de castells, torres i pilars com un sinònim d'esforç titànic col·lectiu. Segurament és ben fonamentat. Però a mesura que cada temporada i cada festa major es fonen, m'adono que el que a nivell particular m'atreu més no són ni les dimensions ni les gestes ni les rivalitats ben enteses ni les protestes mal païdes. Tot l'entramat de cossos, braços, caps i cames, de lluites internes, de lideratges canvians, d'estratègies de plaça, depèn absolutament del gest més simple de la festa: l'aleta.

L'aleta era antigament la creu que coronava les construccions humanes, com encara comprovem en la muixeranga valenciana d'Algemesí –un ball de valencians amb tots els ets i uts–, o com han conservat alguns testimonis fotogràfics vuitcentistes.

L'aleta es realitzava en el moment en què un infant es posava dempeus sobre el penúltim pis de la construcció. Amb l'evolució tècnica dels castells, el nen passà a eixarrancar-se sobre el casteller del penúltim pis, que, acotxat sobre els dosos, constituïren el pom de dalt. Amb aquest canvi, els braços en creu «aletejant» passaren a ser un únic braç en senyal de triomf i victòria.

Un gest simple que en les places de veritat ve precedit d'un silenci corprenedor, d'una retenció comunitària de la respiració, que es pot cloure amb un esclai d'esgarrifança si el castell cau, o amb una expressió de joia terrible si la valentia d'esperit de l'infant corona amb èxit aquest baluard d'esforços col·lectius. Segurament per això aquests nenes i nens, els enxanetes, són els meus herois preferits de Santa Tecla. La Lais i el Moisès, una lila i un ratllat, són hereus molt dignes d'aquells enxanetes vallencs que les famílies tarragonines convidaven a taula els dies de la festa gran durant la primera època d'or dels castells.

Els enxanetes eren i són la demostració més antagònica de tota la

sumptuositat popular que envolta el món dels castells i del seguici. Potser, per això, en Luca somreia davant la salutació que una altra enxaneta, la Maria, feia des de dalt d'un pilar. No era ni l'aleta a l'antiga ni la moderna ni cap símbol de triomf. Era, senzillament, la salutació al seu cosinet, que, embadalit, la contemplava. Complicitats entre xiquets.

Dia 25 de setembre

Glòria a Tecla

Quan llegiu aquest article, la Santa Tecla 2009 se'ns haurà escapat definitivament de les mans i ja haurà deixat pas al compte enrere cap a la del 2010. Aquest matí els carrers hauran retrobat el seu tràfec diari, i al capvespre Tarragona serà més deserta que els darrers onze jorns. L'estiu s'haurà esvaït i la tardor regnarà plàcidament a la vora de la Mediterrània.

A hores d'ara els tarragonins fem i vivim la festa gran amb plenitud, com si una tempesta sentimental hagués caigut sobre aquests carrers desbordats d'història. Em sembla que tota una vida no serveix per entendre l' enamorament de Tarragona i Santa Tecla, ni per assimilar-la en el pla personal o en el comunitari, ni des de la sacralitat cristiana ni des de l'exuberància festiva. Santa Tecla és un deliri de sentiments i d'emocions, de pólvora i de suor, de reflexos d'argent i de teixits carmesins, d'albes i de darreres llums de capvespre, d'encens i cera contraposats a focs de l'infern, d'al·leluies, oripell i cordill de traca, de nits que es tornen matins, de matins que no tenen fi, d'una tarda que es fa nit, i aquesta esdevé matinada i després matí, i el matí novament capvespre, sense cap frontera entre tots els temps.

Són nits transfigurades, hipersensibilitats nascudes del cansament, impactes estètics i emocionals, esplèndides confusions, que cadascú viu a la seva manera. Possiblement aquesta és la seva enorme riquesa i el seu immens misteri. La nostra celebració gran sembla parar el temps amb el seu retorn cíclic, i reinstaurar el seu *tempo* propi en les durades internes. Però sota d'aquestes corre el temps real, les transporta i les exhaureix. Avui ha passat a través nostre una altra Santa Tecla. I amb ella, passem també nosaltres. Quantes ja per darrere? Quantes pel davant? I cadascuna ens deixa i deixarà instants únics, inigualables, efímers i alhora eterns. No seran els més espectaculars, sinó petites vivències nascudes de l'estimació que cadascú professa per aquesta celebració que tots podem compartir. Santa Tecla no entén d'exclusions. L'encaixada amb un vell amic, les paraules a cau d'orella d'alguna festera, la trobada amb els companys de Bilbao o de Granollers o de Sitges o de Ribes o del Delta o de Mataró o de Vilafranca o de Valls o del Canal Blau de Vilanova, els esquellots dringant a les Cols, les centenars d'espelmetes il·luminant la capella de Santa Tecla a la catedral, els músics de la banda interpretant la marxa de la patrona a la sortida del temple, l'SMS d'algú que escolta la ràdio perquè no pot ser al carrer, l'espina cuinada pel Lluís i el Santi, la del Francesc amb aroma de rosada, l'estofat dels geganters, el pastís d'aniversari que una entitat regala a

una altra, el mocador cordat al coll segons el nus ensenyat per l'Estevet, la samarreta del nostre grup, el «quan vénen?» del meu fill impacient que anhela trobar-se amb tot aquest imaginari que hem de cuidar amb tots els ets i uts si volem que continuï ben esplendorós.

Jordi Bertran

Setembre de 2009